

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V X Y Z

Nr

1. Obiekt

ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO p.w. ŚW. STANISŁAWA BPA.

2. Czas powstania

1 ćw. XVII w.

3. Miejscowość

CZEMIERNIKI.

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres

Czemierniki, ul. Radzyńska 1

nr hip.

5. Przynależność administracyjna

województwo lubelskie

powiat radzyński, gmina Czemierniki

6. Poprzednie nazwy miejscowości

b/z

7. Przynależność administracyjna przed 11 1999

województwo białkopodlaskie

gm. Czemierniki

8. Właściciel i jego adres:

Parafia Rzymskokatolicka p.w.

Św. Stanisława Bpa.

w Czemiernikach, ul. Radzyńska 1.

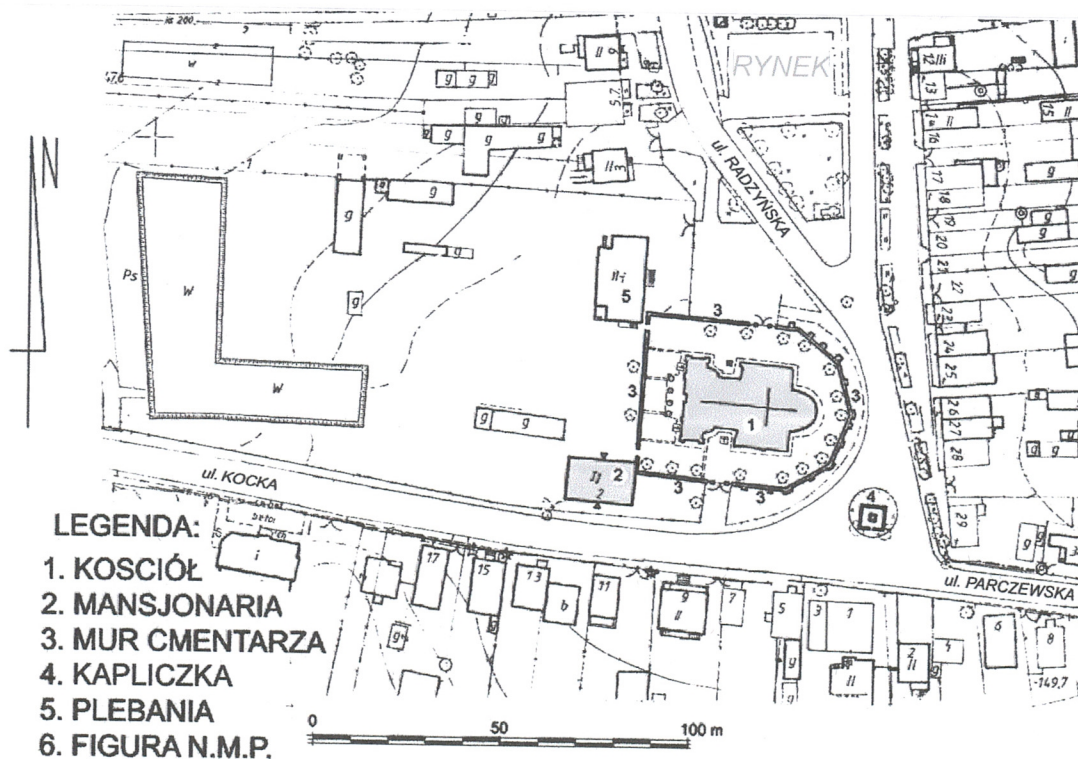
21 -306 Czemierniki

9. Użytkownik i jego adres:

j. w.

10. Rejestr zabytków

Nr. N: A /126 , data. 9. 12. 1966.

SKALA 1: 2000

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu

Pierwszy, zapewne drewniany kościół powstał wraz z parafią, wzmiankowaną już w 1325 r. Renesansowy murowany kościół, fundacji ówczesnego dziedzica Czemiernik (od 1601 r.) sekretarza królewskiego, późniejszego bpa płockiego, Henryka Firleja, zaczęty ok. 1603 r., być może przez budowniczego lubelskiego Piotra Durie, ukończony został w 1617 r. przez turobińsko-zamojskiego muratora Jana Wolffa, autora renesansowo-manierystycznej dekoracji sklepienia (sygn. 1614 r.) i elewacji (obramienia okien). Nie jest pewne, czy pierwotny plan kościoła (Durie) miał wszystkie cechy obecnego kościoła, t.j. parę kaplic „transeptowych” i dwie wieże od zach., dostawione do jednonawowego korpusu. Nie ma pewności też, czy wieże te są w całości dziełem Wolffa, czy też w wyższych partiach zostały nadbudowane w nieco późniejszym okresie. Zapewne wolffowski był widoczny jeszcze na akwareli Strączyńskiego z ok. poł. XIX w. wolutowy szczyt fasady, zastąpiony w 2 poł. XIX w. eklektycznym szczytem schodkowo-wym z dekoracją arkadkową. W tym czasie wysokie wieże nakrywały kopulaste hełmy zakończone smukłymi obeliskami z krzyżami w zwieńczeniach. Obecnie wieże nakryte są banias-tymi neobarokowymi hełmami z latarniami, pochodzącymi z 1921 r., w którym kościół został „odnowiony” (wg inskrypcji na elewacji). Z okresu przeróbki szczytu pochodzi zapewne późnoklasycystyczny, kolumnowy tokański portyk, dostawiony przed wejściem głównym. Współczesny budowie kościoła jest natomiast budynek d. mansjonarii – ob. dom parafialny, fundowany przez Henryka Firleja, zbudowany zapewne przez J. Wolffa. Pierwotnie posiadał on niską, pełną attykę w typie „renesansu lubelskiego”, również utrwaloną na akwareli Strączyńskiego. Nie jest znany dokładny czas jej rozbiórki i przekształcenia dachów pogrążonych na obecny dach czterospadowy. [D.c. na wkł. nr 1.]

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacja, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

SYTUACJA: Zespół kościelny usytuowany w centrum układu urbanistycznego w zamknięciu od strony zach. krótkiej pd. pierzei rynku, z pozostawieniem przejazdu na przedłużeniu ul. Rynek ciągnącej się wzdłuż pierzei wsch. Łączy się tu ona z ul. Radzyńską, dochodzącą od strony pn., ukośnie przecinającą pd. fragment placu rynku. Po stronie pd. kościoła rozwidlenie dróg przechodzące w prostopadle biegnący ciąg dwóch ulic: Kockiej (na zach.) i Parczewskiej (na wsch.). W rozwidleniu dróg okrągła wysepka z murowaną kapliczką otoczona niskim murem o kwadratowym narysie. Boczna linia ogrodzenia od pd. znacznie odsunięta od linii ulicy. Na zach. od muru ogrodzenia kościoła rozciągają się ogrody plebańskie z sadzawką blisko zach. granicy posesji. Kościół orientowany.

KOMPOZYCJA: Kościół o symetrycznej bryle, jednonawowy, z parą kaplic „transeptowych” i przylegających do nich zakrystią i przeciwległym skarbczykiem po obu stronach zamkniętego półkoliście prezbiterium i parą ujmujących korpus pięciokondygnacyjnych wież nakrytych baniastymi, latarniowymi hełmami zajmuje centrum d. cmentarza w kształcie prostokąta zamkniętego od strony prezbiterium pięciokątnie. Granicę cmentarza wyznacza mur z dwiema bocznymi bramkami i dwiema symetrycznie, skrajnie rozmieszczonymi furtkami w murze od zach. Do pd.-zach. rogu ogrodzenia od strony zewnętrznej przylega narożnikiem piętrowy budynek d. mansjonarii wzniesiony na rzucie prostokąta, ustawiony kalenicowo blisko krawędzi ulicy. Nowa plebania usytuowana przeciwległe, prostopadle do osi zespołu, w linii zabudowy zach. pierzei rynku.

Przed pn. wejściem bocznym (zamurowanym) ustawiona na kamienna cokole polichromowana figura Niepokalanej, przed analogicznym wejściem od pd. - drewniany krzyż misyjny z 1961 r. Podobny krzyż z 1959 r. przed fasadą po stronie portyku wejściowego, krzyż „milenijny” z 1966 r. - po pd.

Mur wokół cmentarza z arkadowymi blendami od strony wewnętrznej. Bramka ujęta parą furtek na osi boku pd., analogiczna bramka na boku pn. przesunięta nieco na wsch. Barokowa furtka przy pn.-zach. rogu ogrodzenia. Wokół kościoła betonowe opaski, teren cmentarza pokryty betonową nawierzchnią z pozostawieniem niewielkich pasów zieleni. W pasie przy murze od strony wsch. pn. i zach. zachowanych kilkanaście wysokich lip.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa 0,18 ha	16. Przeznaczenie pierwotne sakralne	17. Użytkowanie obecne sakralne
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie, instalacje) Stan zachowania całego zespołu stosunkowo dobry z wyjątkiem opuszczonego budynku mansjonarii, grożącego popadnięciem w ruinę. Widoczne wychylenie od pionu muru ogrodzenia od zach. Opaska i betonowa nawierzchnia wokół kościoła częściowo przykrywa cokoliki bocznych portali i bazy kolumn portyku przed wejściem głównym.	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Należy zabezpieczyć budynek mansjonarii i opracować dlań kompleksowy program jego sanacji. Należy doprowadzić do usunięcia betonowej nawierzchni wokół kościoła i do zastąpienia jej brukiem (wskazany b. kamienny) z jednoczesnym przywróceniem poziomu terenu i odsłonięciem zakrytych istotnych elementów architektonicznych (bazy kolumn, cokoliki portali). Wzmocnienie muru od strony zach. W perspektywie należy doprowadzić do przeniesienia budynku gosp. (garaży) w pobliże granicy pn. części gospodarczej w celu „oczyszczenia” widoku na kościół od strony pd.- zach.	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

Regionalny Ośrodek
Badań i Dokumentacji Zabytków
w Lublinie
20-113 Lublin 40, ul. Archidiakońska 4
Regon: 015263890-00095, NIP 526-26-54-633
tel.: 743-62-24, fax: 743-70-88

25. Opracował

tekst

Roman Zwierzchowski XI 2004 r.

plany, rysunki

R. Zwierzchowski XI 2004 r.

zdjęcia fot..

Roman Zwierzchowski XI, 2004 r.

miejsce przechowywania negatywów WUOZ Lublin

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

22. Bibliografia

Łoziński J. Z., *Grobowe kaplice kopułowe w Polsce 1520-1620*, Warszawa 1973
Kowalczyk J., *Turobińsko-zamojski murator Jan Wolff oraz jego dzieła na Lubelszczyźnie*, „Biuletyn Historii Sztuki”, r. 24:1962, nr 1, s. 123-127.
Miłobędzki A., *Architektura polska XVII w.*, Warszawa 1980

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki 3

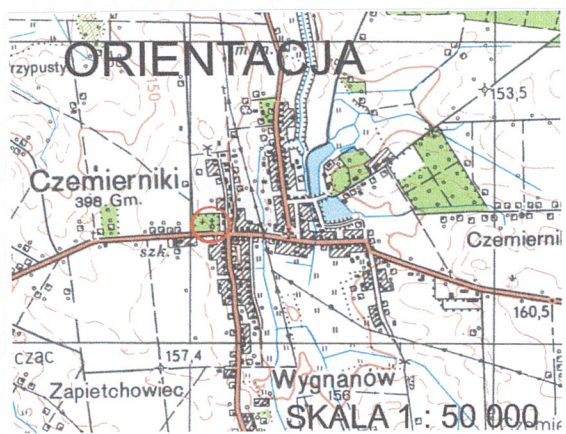
1. Miejscowość ..... CZEMIERNIKI
2. Gmina ..... powiat RADZYŃSKI
3. Województwo ..... LUBELSKIE

4. Obiekt (nazwa jak w karcie)
ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO
P.W ŚW. STANISŁAWA BISKUPA

5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
c.d. pkt. 12., orientacja, fotografie.

c. d. pkt. 12.

Nastąpiło to najpewniej w końcu XIX w. Równocześnie z naroży usunięto „lubelskie” obramienia otworów, przedłużając od zach. korpus budynku. Nie jest pewne, czy przebieg pierwotnego ogrodzenia wokół kościoła odpowiadał obecnemu. Obecny mur wokół przykościelnego cmentarza z arkadkami od strony wewnętrznej pochodzi najpewniej z 2 poł. XVIII w. i jest współczesny stojącej nieopodal kapliczce N.M.P., ustawionej w rozwidleniu dróg po pd.-wsch. kościoła, zbudowanej w 1776 r. Natomiast po poł. XIX w. przebudowane zostały dwie boczne bramki w murze, których bliską pierwotnej postać przedstawia akwarela Strączyńskiego, mury od strony wsch. wzmocniono z zewnątrz niskimi skośnymi skarpami. W 1876 r. na terenie d. cmentarza wzniesiono figurę M.B. Niepokalanej fund. Szymona i Katarzyny Skrzypczaków (wg inskrypcji na cokole). W 1921 r. kościół wyremontowano, zmieniając helmy wież na nowe wg proj. A. Szyszko-Bohusza. W l. 1976-77 wokół kościoła wylano betonowy chodnik, zaś w l. 1986 -90 zbudowano nową plebanię na placu parafialnym blisko pn. - zach. narożnika muru ogrodzeniowego [odtąd budynek mansjonarii pozostaje opuszczony].

Widok zespołu kościelnego od pd.-wschodu
z kapliczką na pierwszym planie.

Wkładkę założył: ..... Roman Zwierzchowski 12. 2004 .....
(imię, nazwisko, data)

WUOZ Lublin

Miejsce przechowywania negatywów: .....

1

2

3

4

1. Widok na zespół kościelny z rynku od strony pn.
2. Elewacja północna kościoła i fragment muru ogrodzenia
3. Kościół, mansjonaria i nowa plebania (fragm.) w widoku od strony zach.
4. Fasada kościoła

1. Miejscowość ..... CZEMIERNIKI
 2. Gmina ..... powiat RADZYŃSKI
 3. Województwo ..... LUBELSKIE

4. Obiekt (nazwa jak w karcie)
 ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO
 P.W ŚW. STANISŁAWA BISKUPA

5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
 fotografie.

1

2

3

1. Portal głównego wejścia do kościoła
2. Portal boczny w elewacji pn.
3. Portal boczny w elewacji pd.

Wkładkę założył: ..... Roman Zwierzchowski 12. 2004.
 (imię, nazwisko, data)

WUOZ Lublin

Miejsce przechowywania negatywów: .....

1

2

3

4

5

1. Wewnętrzna strona muru kościelnego i porty przed fasadą . Widok w kier. pn.
2. Brama pd. w murze z furtkami.
3. Furta w murze przy nowej plebanii w widoku od strony zach.
4. Budynek mansjonarii od strony pn.
5. Budynek mansjonarii od ulicy.

1. Miejscowość	CZEMIERNIKI	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
2. Gmina	CZEMIERNIKI	ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO	fotografie.
3. Województwo	powiat RADZYŃSKI	P.W ŚW. STANISŁAWA BISKUPA	
	LUBELSKIE		

1

2

1. Fragment muru ogrodzenia od strony pn. - wsch.
2. Figura M. B. Niepokalanej przed elewacją pn.

Wkładkę założył: ..... Roman Zwierchowski 12. 2004.

Miejsce przechowywania negatywów: ..... WUOZ Lublin

1. Kapliczka na rozdrożu
2. Inskrypcja fundacyjna na kapliczce.